

Titel: I

Citation: "I", i *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1876*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r02-shoot-chptrd1e6441/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1868. Offentliggjort 1876*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

en altsor vidtgaaende Rebsfattelse. Paa den anden Side har man antaget, at der med Hensyn til den væsentlige Formindfættelse af Underretternes Arbejde, som Drettelsen af kollegiale Retter i første Instans vil have til Følge, samt den yderligere Vættelse, som den foreslaaede Indførelse af særlige Retsskriverer vil yde Underdommeren, kan være Spørgsmaal om nogen Rebsfattelse af det Antal (58) Underretstredde, som under Rigsdagens Behandling af det ovennævnte Regjeringsudkast blev bragt i Forslag af Riksforsamlingen. I Overensstemmelse hermed udtales det i § 2 tredje Stykke, at Underretstredenes Antal fastsættes til ikke under 50 og ikke over 58 (den kjøbenhavnske Underretstredes heri ikke medregnet).

Kapitel II.

Om Retterne.

I Epiden for dette Kapitel er stillet en udtømmende Opregning af de Institutioner, som efter det nye System blive Organer for den dommende Myndighed i egentlig Forstand. Alle hidtil bestaaende Domstole og Retter ville altsaa bortfalde, forsaavidt de ikke udtrykkelig ere opretholdte ved Udkastet. Herved erindres fremdeles, at Udkastet i Medførning til vor nu-gældende Ret som almindelig Regel hælder, at den dommende Myndighed saa kan udøves ved de ledbestemte Domstole. Den Myndighed, Regjeringen hidtil har haft — i Strøffesager endogsaa uden nogen fast Begrændning — til at nedsette ekstraordinære Retter (Kommissioner), maa anses for stridende med den Stilling, som efter almindelig anerkjendte Grundsaetninger bør anvendes og ved Grundloven ogsaa i andre Henseender er anvist den dommende Magt. I alle konstitutionelle Stater betragtes det som en rigtig Grundsaetning for Retsspejlen, at Borgerne ikke skulle finde sig i, at deres Retssager uiddrages fra Paakjendelse af de ledbestemte Domstole, og man har derfor i den nyere Tid mere og mere søgt

gaanste at komme borti fra de ekstraordinære Retter. Da derhos de Forhold, som under det gamle Procesystem jævnlig kunde gjøre Beskaffelsen af en ekstraordinær Ret ondtelig og hensigtsmæssig, maa antages ikke at ville gjøre sig gjældende i den nye Procesordning, har man ikke taget i Betænkning ved Udkastets § 37 at afskjære Afgangsen til Rebsfattelse af saadanne Retter. Fra denne Grundsaetning er der — kørset fra den militære Retsspejle, som i det Hele falder udenfor den nye Procesordning — kun tilstedet een Undtagelse (se § 37), svarende til den Bestemmelse, som Konstitutionslovens § 147 giver om Riksforsamlingens Behandling ved Ekspeditionsforretninger, en Undtagelse, der er saa snevert begrænset, at det ikke kan have nogen Betænkning at opretholde den.

Endnu bemærkes, at det foresliggende Udskast selvfølgelig ikke berører saadanne Myndigheder, der ikke kunne betragtes som egentlige Organer for Domsmagten, om de end undertiden betegnes som administrative Retter, og om end Behandlingen af de til dem henlagte Sager gaaft vist foregaar i Former, der ere indrettede i Eghed med de judicielle, saasom Landvæsenkommissioner og lign. For at afskjære enhver Tvivl om dette Punkt er en udtrykkelig Bestemmelse i saa Henseende oplagt i § 3 sidste Stykke.

1

Højesteret.

Efter den nye Procesordning vil Højesteret vel ikke blot blive en Kassationsret, men dog være udelukket fra at domme om Resultaterne af den i første Instans stedfundne Bevisførelse. Medens denne Begrændning af Paaanken selvfølgelig vil yde Retten en væsentlig Vættelse ved den enkelte Sags Behandling, er det paa den anden Side ikke uantageligt, at Ophevelsen af den Melleminstans, der hidtil havde i Landsoverretterne i Kjøbenhavn og Viborg, vil have en Forøgelse af Højesteretsageraes Antal til Følge. Da hertil kommer, at der ved Valget af de Personer, der som Retssermand skulle lede Rævningsageres Behandling, i al Fald for en

Del bør kunne gjøres Regning paa de Kravter, som findes i Højesteret (se § 5), har Kommissionen været enig om, at Rettens Medlemsantal ikke bør formindskes, og at overhovedet den nye Ordning ikke indeholder tilstrækkelig Grund til at foreslaa nogen Forandring med Hensyn til Rettens Medlemsantal. I Overensstemmelse hermed udtales det i § 6, at Højesteret bestaar af en Formand, 12 andre ordentlige Medlemmer og indtil 12 overordentlige Medlemmer. En saadan Besættelse af Retten vil gjøre det muligt for en ikke uvæsentlig Del at tage Formændene for de særlige Landsretsafdelinger under disses regelmæssige Samlinger fra Højesteret. Herpaa maa der særlig lægges Vægt, fordi der i Ravningsjager stilles Retsformændene en Dygtig, som hidtil ikke har været kjendt i vor Ret, og til hvis rette Løsning særlige Gjensvarer ville udtrædes. Det er derfor ønskeligt, at der til dette Formaal høves et saa stort Antal Dommere som muligt at vælge imellem, og navnlig, at ogsaa Højesteretsdommerne kunne anvendes til dette Hverv. Endnu bemærkes, at § 6 indeholder den mindre betydelige Afvigelse fra den bestaaende Ordning, at et af Rettens ordentlige Medlemmer af Kongen skal bestilles til som Ratsformand at træde i Formandens Sted i paakommende Tilfælde. Indførelsen af en saadan fast Medhjælp for Formanden vil vistnok vise sig hensigtsmæssig efter den nye Ordning, som i flere Retninger gjør Krav paa en større Virkomhed fra Formandens Side og derfor maa antages jævnlige at ville gjøre det nødvendigt for denne at overlade en Del af Formandsforretningerne til en Anden.

De i §§ 7—9 indeholdte Regler om Antallet af de voterende Dommere, Udførelsen af Skriverforretningerne og Tiden for Retsmødernes Afholdelse stemme i det Væsentlige med den nuværende Ordning. Herjaavitt det i § 7 er foresat, at der er Sager, i hvis Afgjørelse færre end 9 Medlemmer deltage, er herved navnlig sigtet til, at Lovudkastene om Retsplejen i visse Tilfælde sætte en Afgjørelse enten af Formanden alene eller af ham i Forbindelse med to andre Medlemmer af Retten i Stedet for de ældre processuelle Bestemmelser, saasom ved Spørgsmaal om Med-

delelse af fri Proces, Dpreisning osv., se Udkast til Lov om Strafferetsplejen § 108 og Lovudkastet over den borgerlige Retspleje §§ 143, 304, 355 m. fl. Om Afgang for Retten til at tage Beslutninger af den heromhandlede Natur uden at være bundet til de almindelige Mødelider se § 9 sidste Stykke.

II.

Landsretter.

Angaaende Landsretternes Antal, Sammensætningen af Landsretskredsen og Fastholdelsen af Landsretternes Sæde er det Foretagne anført i Bemærkningerne til dette Afsnits første Kapitel.

Hvad angaar Landsretternes Domsmyndighed dels som første Instans dels som anden Instans med Hensyn til Underretternes Handlinger og Afgjørelser vedrørende den egentlige Retspleje, henviser § 11 til Lovene om den borgerlige Retspleje og Strafferetsplejen. Hertil knytter Paragraphens sidste Punktum den Bestemmelse, at der for Landsretten kan særes Anse over visse udenfor den egentlige Retspleje fallende Handlinger af Underretten, som ogsaa efter den gjældende Ret antages at være Gjenstand for Paaanke. Dette finder Anvendelse paa Underretternes Handlinger vedrørende Thinglædningsbøxeriet, de i Lov af 23de Januar 1862 ommeldte Forretninger angaaende Tiendevæderlags Berigtigelse samt Notarialforretninger. At herved ifølge § 11 Besværsformen (se Udkast til Lov om den borgerlige Retspleje, § 360) bliver at iagttage, stemmer formentlig ganske med de omhandlede Forretningers Natur.

Med Hensyn til den nærmere Indretning af Landsretterne bemærkes følgende:

Til Sagernes Behandling bestaar der ifølge § 14 ved hver Landsret en Hovedafdeling, der udelukkende holder Møder ved Rettens Sæde (§ 19), og en særlig Afdeling (ved den nordsjællandske Landsret 2 særlige Afdelinger), der under Ledelse af en af Kongen for et Tidrum af 5 Aar bekliftet Formand træder sammen dels i regelmæssig tilbagevendende Samlinger, og da (med Undtagelse af den nordsjællandske Landsrets første særlige Afdeling) ikke blot ved Rettens

Sæde, men som ressende Retsafdeling (§ 20), dels i Møder ved Rettens Sæde mellem Samlingerne (§ 23). Den nordjællandske Landrets første særlige Afdeling (for Kjøbenhavn med Kjøbenhavns Amtsrådsreds) holder regelmæssige Samlinger i Kjøbenhavn een Gang i Løbet af hver Maaned. Samme Rets anden særlige Afdeling (for Roskilde Amtsrådsreds, Frederiksberg, Holbæk og Bornholms Amter) og de øvrige Landstretters særlige Afdelinger holde regelmæssige Samlinger een Gang hver tredje Maaned. Paa hvilke Steder udenfor Rettens Sæde i vedkommende Rets de regelmæssige Samlinger skulle holdes, fastsættes ved Beskjendtgjørelse af Justitsministeren (§ 20). Ved Landstretternes Hovedafdelinger behandles ifølge § 14 alle Sager, der efter Loven om den borgerlige Retssæle høre under Landstretten, fremdeles de Besørginger, som i Henhold til den ovenfor omtalte Bestemmelse i § 11 for Landstretten fremsættes over visse udenfor den egentlige Retssæle faldende Handlinger af Underretten, endelig de Sager angaaende Tilfyn med Dommere og Sagførere, som ifølge §§ 50 og 143 afgjøres af Landstretten. Derimod ere alle de Sager, som indbringes for Landstretten i Henhold til Lov om Strafferetssæle, henlagte til de særlige Afdelinger. I disse regelmæssige Samlinger behandles saadanne Straffesager, som ere henvisne til Hovedforhandling med eller uden Rævninger, eller i hvilke der ifølge Paaante fra Underretten skal finde Hovedforhandling med ny Bevisførelse Sted (§ 20 næstsidste Stykke). Dog kunne de nævnte Sager — med Undtagelse af de til Hovedforhandling med Rævninger henvisne — ogsaa foretages i de særlige Afdelingers Møder mellem Samlingerne (§ 21). Til de sidstnævnte Møder er derhos henvist den øvrige Landstretten tilfaldende Vitshonhed i Strafferetssæle, saafrem den Provelse af Anklagen og videre forberedende Behandling, der i Landstrettsager gaar forud for Henvisningen til Hovedforhandling, Paafjendelse af de til Landstretten indankede Underretsdomme, forsaavidt der ikke skal finde ny Bevisførelse Sted i Sagen, Afgjørelse af Besørginger imod Underrettens Kjendelser og Beslutninger o. s. v.

fra den ovenangivne Forretningsfordeling er der dog af Henfigtsmæssighedshensyn gjort nogle Afvigelser af mindre Betydning, se herom § 14, 3die og 4de Stykke. Saaledes har Hensynet til, at de særlige Afdelinger (med Undtagelse af den nordjællandske Landrets første Afdeling) jævnlig i længere Tid ville være borte fra Landstrettens Sæde for at holde Ret paa andre Steder i Landstretskredsen, ført til den i § 14 sidste Stykke givne Bestemmelse, hvorefter de fraværende Afdelingens Poer i ny indkomne Sager overtages af Hovedafdelingen (for den nordjællandske Landrets anden Afdeling af Rettens første Afdeling) i fornødent Omfang. Det Omraade, paa hvilket Hjemmeafdelingen træder i Stedet for den fraværende, vil herefter nærmest blive den forberedende Behandling af de ny indkomne Sager. Forjaavidd Hovedforhandlingens Udskælfelse til den særlige Afdelings Hjemkomst efter Omstændighederne vilde medføre en altfor stor Forhaling, indeholder den anførte Bestemmelse imidlertid ogsaa Hjemmel for Hovedforhandlingens Foretagelse for den hjemmæværende Afdeling, naar undtages Rævningesager, for hvis Vedkommende Hovedforhandling kun kan foretages i de særlige Afdelingers regelmæssige Samlinger (§ 20 næstsidste Stykke ifdi med § 21). Den anden Afvigelse bestaar deri, at borgerlige Retstrætter fra Bornholm undtagelsesvis kunne henvises til den nordjællandske Landrets første særlige Afdeling. Paa Grund af denne Ds fjerne Beliggenhed vil der nemlig i Almindelighed ikke kunne være Spørgsmaal om at paalægge Vidner samt Syns- og Skjomsmand i Sagen at møde for Hovedafdelingen ved Landstrettens Sæde. Da det paa den anden Side er ønskeligt saavidt muligt at fastholde den Grundførmning, at Bevisførelsen skal foregaa for den dømmende Ret, har man bestemt sig for den i § 14 angivne Udvej, hvorefter borgerlige Retstrætter fra Bornholm, forjaavidd det med Hensyn til forestaaende Bevisførelse skjøned hensigtsmæssigt, at Hovedforhandlingen i Sagen foregaaar paa denne D, kunne henvises til den nordjællandske Landrets anden særlige Afdeling og i saa Fald foretages i de regel-

mæssige Samlinger, den nævnte Afdeling holder paa Bornholm til Straffesageres Behandling (§ 14 3die Stykke og § 20 næstsidste Stykke). Til i videre Udstrækning at unddrage Hovedafdelingen Behandlingen af borgerlige Retstrætter fra Bornholm er der ikke fundet Grund, saameget mindre som Henlæggelsen til den særlige Afdeling paa Grund af de større Mellemrum, hvormed dennes regelmæssige Samlinger holdes (jfr. navnlig for Bornholms Vedkommende § 20 3die Stykke i Slutningen), kan medføre en ikke ubetydelig Forbaling.

Med Hensyn til Forholdet mellem Hovedafdelingen og den særlige Afdeling bemærkes endnu, at disse — som det tilstrækkelig fremgaar af Udsættets Bestemmelser — ikke ere at anse for særskilte Retter, men udgjøre Afdelinger af samme Ret. Det er end ikke Udsættets Tanke, at de nævnte Afdelinger skulle danne saa stærkt adskilte Dommerkollegier, at Medlemmerne af Landretten skulde fordeles mellem dem een Gang for alle, hvilket ikke vilde være betydeligt, da en afsejende Beskæftigelse med borgerlige Retstrætter og Straffesager erfaringsmæssig for Dommerne selv maa ansees for det Væsentligste. Der er end ikke Noget til Hinder for, at enkelte af Landrettens Dommere paa een Gang kunne være Medlemmer af begge Afdelinger. Bestemmelserne i § 12 om Landretternes Medlemstal hvile netop paa den Forudsætning, at en saadan Dobbeltstilling er mulig. Overhovedet skal den Ordning, at Landretten vicker gennem forskellige Afdelinger, ikke være til Hinder for, at Rettens Formand frit kan bruge de forhaandenværende Kræfter paa den hensigtsmæssigste Maade, se § 17. Man maa derfor ogsaa, hvor Berheldene kræve det, kunne tillade Dommere, som efter den i et givet Døbtid stedfindende Forbaling ere Medlemmer af en vis Afdeling, til at medvirke ved Behandlingen af Sager, der høre under en anden Afdeling. I Henseende til Besættelsen af Hovedafdeling og særlig Afdeling gjør Medtænkningen sig altsaa væsentligt gjældende deri, at Formandsforretningerne for den første Vedkommende i det Hele varetages af den almindelige Formand for Landretten, medens

den sidste har sin særlige for et Tidrum af 5 Aar bestilte Formand, se § 15. Ved denne Ordning har man ikke blot tilsigtet at forkræfte Rettens Formand en Betænkning, uden hvilken denne Stilling kunde befrygtes at ville blive uoverkommelig, men ogsaa høvt for Dje, at der med Hensyn til de særegne Egenskaber, hvorpaa Ledelsen af Hovedforhandlingen i Ravningsager gjør Krav, maa have en vis Frihed i Henseende til Valget af den Mand, hvem en saadan Opgave betroes. I Forbindelse hermed staar ogsaa — som allerede ovenfor berørt i Bemærkningerne til § 5 — Bestemmelsen om, at Medlemmer af Højesteret kunne bestilles til Formænd for Landrettens særlige Afdelinger under disses regelmæssige Samlinger. At det ifølge denne Bestemmelse iøvrigt ikke blot er Ravningsager, men ogsaa de øvrige til vedkommende Samling henviste Sager, hvis Ledelse tilfalder paagjældende Højesteretsmedlem, er en Udvidelse*) af Hvervet, som anbefaler sig af Hensigtsmæssighedshensyn. Derimod maa det paahvile det Medlem af Landretten, der ifølge § 15 er bestillet til Formand for den samme særlige Afdeling, at lede Behandlingen af de Sager vedrørende denne, som ikke foretages i de regelmæssige Samlinger, ligesom ogsaa i fornødent Fald at træde i det paagjældende Højesteretsmedlems Sted. — Som en anden Ejendommelighed ved Besættelsen af de særlige Afdelinger kan fremhæves, at det fornødne Antal Dommere til Beskæftelsen af disse, naar Retssmode holdes udenfor Landrettens Sæde, ifølge § 12 sidste Stykke kan tilvejebringes derved, at Afdelingen tiltrædes af Dommere, som ikke ere faste Medlemmer af Retten, men for hver enkelt Samling bestilles af Justitsministeren til den nævnte Funktion. Om denne i rent økonomiske Hensyn grundede Bestemmelse henvises forøvrigt til hvad der i det følgende bemærkes ved §§ 12 og 16

*) Da denne Udvidelse først paa et senere Trin er optaget i Udsættet, vil det imidlertid findes, at § 265 i Lovbøger om Strafferetsplejen, hvis Trykning alt da var afsluttet, endnu udtrykker sig, som om Hvervet kun omfattede Ravningsager.

angaaende Landsretternes Medlemstal og Antallet af de i Landsretssager voterende Dommere.

Foruden de ovennævnte Formænd for Landsretterne og disses særlige Afdelinger bliver der ifølge § 15 sidste Stykke ved den nordjællandske Landsret endvidere for et Tidrum af 5 Aar ad Gangen af Kongen at bestikke et Medlem af den nævnte Ret til Formand ved de Sagers Behandling, som afgjøres under Medvirkning af so- og handelskyndige Dommere. Ved Ophøvelsen af So- og Handelsretten i København har man nemlig — som allerede berørt i de indledende Bemærkninger til dette Afsnit — ikke hørt til Hensigt at gaa bort fra den i Loven af 19de Februar 1861 nedlagte Grundfæstning om so- og handelskyndige Dommernes Deltagelse i Behandlingen af de i bemeldte Lovs §§ 12 og 13 ommeldte Sager. Udkastet opgiver kun den bestaaende Ordning, forsaavidt denne henlægger de kjøbenhavnske So- og Handelsretter til en selvstændig Ret, og sætter i Stedet herfor den Regel, at de nævnte Sager — alt efter som de ifølge de almindelige Kompetenzregler i Udkastet til Lov om den borgerlige Retspleje ere Landsrets- eller Underretssager — blive at behandle henholdsvis ved den nordjællandske Landsret og Københavns Stadsret, medens det i Hensende til disse Retters Tilværelse af so- og handelskyndige Dommere forbliver ved Reglerne i Loven af 19de Februar 1861 (Udkastets § 13 jfr. § 26 2det Stykke). Dog har den Omstændighed, at de Retter, der saaledes ere traadte Stedet for So- og Handelsretten i København, have et større Omraade i stedlig Hensende end denne, naturlig ført til, at de so- og handelskyndige Dommernes Medvirkning ifølge Udkastet ift er begrænset til de kjøbenhavnske So- og Handelsretter, men ogsaa finder Anvendelse i dem, der ere knyttede til andre Stæder i Retskredsken. Hermed staar atter i Forbindelse, at der ved § 13 er aabnet Udgang til gennem Rgl. Anordning at fastsætte saadanne Endringer i Sammensætningen af den i Lov af 19de Februar 1861 § 3 ommeldte Valgforsamling, som gaa ud paa at give Byraadene udenfor København og Kommunalbestyrelsen for Tre-

deriksberg Ret til at vælge et forholdsmaessigt Antal Medlemmer af samme. Hvad angaar So- og Handelsretters Behandling ved de andre Landsretter, har man vel i Betragtning af Forholdenes Forskjellighed ikke anset det for rigtig i Udkastet at stille Forslag om, at ogsaa disse Retter i So- og Handelsretter skulle tiltrædes af so- og handelskyndige Dommere. Paa den anden Side er man imidlertid gaaet ud fra, at Forholdene ville udvikle sig saaledes, at de naturlige Betingelser for en saadan Ordning's Indførelse efterhaanden i al Hald i enkelte af de betydeligere Handelsbyer ville komme tilfæde. For i sige Tilfælde at lette Gjenansførelsen af den omhandlede Ordning har man ikke taget i Betænkning at henvise Spørgsmaalet om de andre Landsretters Tilværelse af so- og handelskyndige Dommere til Fastsættelse ved Rgl. Anordning, hvorved da Reglerne i Lov af 19de Febr. 1861 ville blive anvendelige med de ved Forholdene paabudte Lempelser, se § 13 i Slutningen, jfr. § 32.

Endnu staar tilbage at gøre nogle Bemærkninger om de i nær Forbindelse med hinanden staaende §§ 12 og 16, som give Bestemmelser henholdsvis om Storretsen af det Dommerspersonale, hvormed Landsretterne i det Hele udrustes, og om det Antal Dommere, som skal deltage i den enkelte Landsretssags Behandling. Hvad angaar det sidstnævnte Spørgsmaal, som det i denne Sammenhæng ligger nærmest at omtale først, foreskriver § 16, at i Sagers Behandling ved Landsretterne deltage efter Omstændighederne 5 eller 3 Dommere, sidstnævnte Antal dog kun i de Tilfælde, hvor det i Lovene om Retsplejen særligt er bestemt. Som almindelig Regel fastholder Udkastet altsaa, at der til Landsretssagers Behandling udtøves et Kollegium af fem Dommere.

Ved at opstille denne Regel befælder Udkastet sig i Overensstemmelse med, hvad der gjennemgaaende er almindeligt i de nyere Lovgivninger paa Europas Fastland. Vel findes der mange Love, der kun kræve et Kollegium af tre Dommere ved Retterne i første Instans. Men om disse gjælder det da, at de netop ikke afgjøre Berispspørgsmaalet

upaaankelig. Med disse Retter kunne derfor Udvalgets Landsretter ikke sammenlignes. Sine Love have ikke gjennemført Umiddelbarhedsprincippet i det, som er Hovedpunktet, nemlig Bevisprøvelsen. Det er med Kollegialdomstolene, i 2den Instans som de efter disse Love ere indrettede, at Udvalgets Landsretter nærmest maatte sammenlignes, og i dem foretog et Kollegium mindst af 5. Forjaavridt derimod i nyere Love og Udvalgt Mundtlighedsprincippets Konsolventer med Hensyn til Afgjørelsen af Bevispørgsmaalet er gjennemført, er det ogsaa i disse anset for en Nødvendighed, at det Dommerkollegium i første Instans, der herefter endelig afgjør Bevispørgsmaalet, ikke kan bestaa af færre end 5 Dommere. Denne Forbring er, hedder det i Motiverne til det af Forbundsraadet vedtagne og den tydske Rigsdag forelagte Udvalgt til en Retsforfatning for hele det tydske Rige, § 57, uafsluttelig, hvor Paaante af Bevisafgjørelsen er udelukket.

Hertil kommer nu fremdeles særlig for Danmarks Bekomvende, at Overgangen fra den bestaaende Procesordning med dens Afgang til fuld Prøvelse af Sagen gennem tre Instanser til det nye System med kun een Instans i Henseende til Bevispørgsmaalets Afgjørelse i sig selv vil bryde i den Grad med de tilvante Forestillinger om de Garantier, der maa kræves for Retsplejens Sikkerhed, at man ogsaa med Hensyn til den Indflydelse, det ikke uden Høje kunde have paa den almindelige Tillid til Retsplejen, maatte betragte det som meget misligt, ja endog som ligefrem utilraadeligt at gaa over til det nye System, hver rigtigt dette end er i sig selv, naar man sætter Antallet af dem, hvis Betingelse endelig afgjør Bevispørgsmaalet, lavere end det Tal, der i den nuværende Ret er fastsat allerede for Melleminstansen.

Det er en Selvsøge, at der aldrig, hver højt man saa vilde sætte Tallet af de Voterende, kan opnaas afsolut Visshed for, at Retten træffer den rette Afgjørelse af Bevispørgsmaalet, saa meget mindre som Nødvendigheden byder at lade Flertallet af samstem-

mende Vota gjælde for Rettens Afgjørelse*) Men deraf følger naturligvis ikke, at Tallet er ligegyldigt. I det store Kollegium er der utvivlsomt mere Betryggelse end i det, som tæller et færre Antal Voterende, baade af den Grund, at det Minimum af samstemmende Vota, der udtræves til at fastsætte Rettens Resultat, vil være større, og dernæst, hvad der ikke er mindre rigtigt, at det større Antal Voterende giver større Betryggelse for, at enhver Tvivl under den forud gaaende Raadslagning er kommet til Ende og er blevet taget i tilbørlig Betragtning. En Grænse for den Udstrækning, i hvilken disse Hensyn bør komme i Betragtning, maa der selvfølgelig være, og da desuden deres Betydning steds mere svækkes, jo højere man kommer op i Tallet, vilde altså vidt drevne Krav i denne Henseende med Rette kunne betegnes som Udslen med Kræfter og Penge. Det tør siges, at et Antal af 5 Dommere udgjør den rette Mellemvej, hvorfor ogsaa de fremmede Loves Vidnesbyrd taler, jfr. ovenfor. Derimod er det at indskrænke Forbringingen til tre Dommere slet ingen Mellemvej mellem modstridende Hensyn. Det er det snæppeste Antal, der overhovedet kan tages, naar Afgjørelsen skal træffes af et Kollegium. Det efter ethvert andet Hensyn for det økonomiske. Hvis et Samfund skulde være saa fattigt paa personlige Kræfter og finansielle Midler, at det var nødt til at sætte Hensynet hertil over alt andet, og derfor maatte lade sig nøje med det lavest tænkelige Tal, saa vilde det vistnok være et Spørgsmaal, om det overhovedet skulde indlade sig paa at gennemføre Umiddelbarhedsprincippet. Thi det er i det Mindste tvivlsomt, om det, der vandtes i een Retning af Garantier for Bevispørgsmaalets rigtige Afgjørelse, ikke atter

*) I Straffelove kan det ganske vist lade sig gøre — som det ogsaa er Tilfældet i flere fremmede Stater — at forber kvalificeret Flertal eller endog Enstemmighed for et domfaldt. Men at der i en saadan Regel kan vilde ligge en aldeles utilstrækkelig Erstatning for det større Antal Voterende, følger af det i Texten Bemærkede, at en væsentlig Betryggelse ved det større Tal ligger deraf, at Spørgsmaalet under den Afstemningen foretdgaaende Raadslagning derved kan ventes mere afsluttet belyst.

tabtes, ja mere end tabtes i en anden. Kommissionen antager ikke, at den vil blive modtaget, naar den gaar ud fra, at Danmark ikke befunder sig i den Nødvendighed, der vilde stille det imellem disse Alternativer. Man har saa meget mindre Lunnet tillægge det økonomiske Hensyn nogen afgørende Bægt, som den Besparelse, man vilde opnaa ved at indskrænke de Dommendes Antal til tre, efter Udfæstets Ordning ikke vilde blive meget betydelig.

Den Regel, at fem Dommere skulle deltage i Landsretssagens Behandling, finder i lige Udstrækning Anvendelse for Strafferetsplejens og den borgerlige Retssplejens Vedkommende. Den gjælder for hele Procesrettsraadet som almindelig Regel, og de enkelte Udtagelser, som særligt foreskrives i de tolvde Rettergangslovsudkast, have væsentlig den samme Karakter i begge Udcast. Dette er en naturlig Folge af, at den Ordning af Rettsmiddelstyret, som indbefolder den afsjorende Grund til den foreslaede Organisation af Landsretterne, i det hele er fælles for begge Dele af Processen. Særligt fremhæves, at den almindelige Regel ogsaa er fastholdt i de Straffelager, ved hvis Afgjorelse Rættninger medvirke. Ifølge den Opfattelse af Rættningeinstitutionen, som ligger til Grund for Lovudkastet om Strafferetsplejen, skal Anvendelsen af Rættningerne ikke berovere den sigtede Regel af den Garanti, som de retskyndige Dommers Egenkaber frembyde. Tanken er den i Rættningelager at staae den sigtede en dobbelt Garanti imod Domsældelse paa utilstrækkeligt Grundlag, og til Opnaaelse af dette Hensigt er der tillagt de retskyndige Dommere en Medvirkning ved Stydspørgsmaalets Afgjorelse, saavel i Henseende til Handlingens Hensættelse under Straffeloven som med Hensyn til Prøvelsen af Beviset. Naar dette Synspunkt fastholdes, gaar det heller ikke an i disse Sager at nedsette Antallet af de retskyndige Dommere til tre. Overhovedet er det ifølge Lovudkastene om Retssplejen kun en snevert begrænset Kreds af Tilfælde, som afgjøres af Landsretten med en Besættelse af tre Dommere. I det Væsentlige indskrænke disse Tilfælde sig til endel Beslutninger af Retten, som efter det nye

System træde i Stedet for de i den nuværende Lovgivning hjemlede administrative Resolutioner paa Processens Omraade, samt nogle af de Retssagsgjorelser, som gaa ud paa at forberede Hovedforhandlingen i Straffelager, hvori Anklage er rejst for Landsretten (Udkast til Lov om Strafferetsplejen § 257, jfr. § 256). En anden Sag er, at mange Spørgsmaal angaaende den processuelle Behandling overhovedet ere undtagne kollegial Afgjorelse og i Medfør af den vidtgaaende processledende Myndighed, som i den mundtlige Proces maa tillægges Retsherrerne, afgjøres af denne alene. Endelig er det en Selvefølge, at, naar Forundersøgelse i en Straffelager er overdraget et Medlem af Landsretten, behandler dette Sagen som Enkeltdommer.

Ifølge § 12 bestaae Landsretterne — med Undtagelse af den nordsjællandske, for hvis Vedkommende særlige Hensyn gjere sig gjældende — hver af en Formand og 8 andre Medlemmer. Til dette Tal er man kommen gennem følgende Beregning. Foruden Landsrettens Formand og en Formand for den særlige Afdeling udtrædes til den normale Besættelse af Retten 4 andre Medlemmer. Her til kunde man indskrænke sig, hvis den særlige Afdeling ikke periodisk stulde værelse som rejssende Ret. Viseholdes derimod denne Institution i Overensstemmelse med Udkastet, bliver det nødvendigt at træffe en Ordning, som gjør det muligt, at Hovedafdelingen kan holde Ret hjemme, medens den særlige Afdeling er paa Rejse. At give Landsretten et saa stort Antal faste Medlemmer, som udtrædes til to fuldt besatte Kollegier, vilde imidlertid medføre en usorholdsmæssig Beskæftning. Man har derfor i § 12 sidste Stykke anvist en anden Vej, ad hvilken det fornødne Antal Dommere kan tilvejebringes, naaget de faste Medlemmers Antal kun sættes til 9. Efter denne Bestemmelse kan Justitsministeren bestemme en eller flere*) af de i Landsrettskredsen ansatte

*) Ved Afgjorelsen af, hvilket Antal der vil være at bestemme af disse Medlemmer, bliver bl. A. at tage Hensyn til den Indvirkning, der for Underdom-

Underretsdommere eller, naar Forholdene gjore det onskeligt, andre Mand, der ere i Besiddelse af de foreskrevne Egenkaber, til at tiltræde Landsretternes særlige Afdelinger for en enkelt Samling, naar de i Medfør af § 20 holde Møde udenfor Rettens Sæde, dog at højst to af Afdelingens fem Dommere kunne tages blandt de saaledes bestilte Mand. Ved denne Forholdsregel, som efter den angivne Begrænsning neppe frembyder væsentlig Betænkelighed, bliver det muligt at ordne Forholdet saaledes, at i Almindelighed kun 3 af Landsrettens Medlemmer rejse, medens der bliver 6 tilbage til Hovedafdelingens Besættelse og saaledes haves et overtaligt Medlem for Indskillets-, Forsøls- og andre lignende Tilfælde. — Hvad angaaer den nordjællandske Landsret, vil der foruden en rejvende Afdeling, til hvilken 3 eller efter Omstændighederne 4 Landsretsdommere blive at afgive, paa Grund af Forretningsmængden*) behøves to Hjemmeafdelinger (en Hovedafdeling og en særlig Afdeling), hver bestaaende af 5 Medlemmer. Hertil maa endnu seses 1 Medlem til Døretagelsen af Formandskabet i Sø- og Handelsfager. Da det endelig for denne Rets Vedkommende særligt maa tages i Betragtning, at Rettens Formand ikke sjældn ved andre Forretninger vil være forhindret fra at lede Forhandlingerne for den dømmende Ret, har man ikke troet at kunne sætte Medlemsstallet til mindre end en Formand og 15 andre Medlemmer.

Endnu bemærkes, at der ifølge § 18 ved hver Landsret bliver at bestille en Retskriver, ved den nordjællandske to. Retskrivere (den ene særlig for Sø- og Handelsfager), til at forestaa Skriverforretningerne samt Opbevaring af og Regnskabsafsløggelse for Retsprotokoller, og at der til Retskrivernes Bistand er beregnet

menes Vedkommende kan indtræde som følge af, at de tidligere i denne Egenkab have handlet i den for Landsretten indbragte Sag. Da især den Forhold imidlertid følge Bestemmelserne i Udskift til Lov om Strafferetsplejen § 15 ovennævnte kun gjor Underdommeren inhabil til at tiltræde Landsretten, hvor denne som Paaankendelsesinstans skal behandle en Sag, der af vedkommende Underdommer er påkendt i første Instans, vil Forholdet mellem af det nævnte Denkmærke ikke frembyde særlige Betænkeligheder af væsentlig Betydning.

*) Se herom den Side 21 optagne Tavle.

foruden det iøvrigt fornødne Kontorpersonale een Fuldmægtig ved hver Landsret, ved den nordjællandske Landsret fem Fuldmægtige (hvoraf een ansættes ved det særlige Skriverkontor for Sø- og Handelsfager). Om Forretningernes Fordeling træffes Bestemmelsen af Landsrettens Formand efter Forhandling med Landsretsskriveren.

Hvilken Forretningsmængde der vil tilfalde Landsretterne, lader sig af flere Grunde kun usfuldstændigt oplyse. For det første er det ikke muligt at beregne, i hvilken Udstrækning der vil blive gjort Brug af Landsretten som anden Instans. Men selv om man holder sig til Landsretternes Virkefæde i første Instans, er det vanskeligt endog blot tilnærmelsesvis at give en Forestilling om, hvor stor Forretningsmængden vil blive. Naamlig gjælder dette for Strafferetsplejens Vedkommende som følge af den Maade, hvorpaa Grænsen mellem Landsretternes og Underretternes Virkefæde paa dette Omraade er draget. Man har derfor, hvad Strafferetsplejen angaar, indskrænket sig til paa nedenstaaende Tavle for hver Landsretsrets at angive de under Justitsfager og offentlige Politifager Tilløbets Antal (efter Gjennemsnit af de fem Aar 1866—70), uden at der er gjort Forsøg paa nogen Beregning af, hvorledes disse Sager i det nye System ville fordele sig mellem Landsretter og Underretter. Kun fremhæves, at foruden Herunderfølgelsen i samtlige Straffesager maa i saagodt som alle Politifager og i et betydeligt Antal af Justitsfagerne ogsaa den øvrige Behandling i første Instans antages at ville tilfalde Underretterne. For borgerlige Domsfager*) Vedkommende kan man derimod komme Bestemmelsen af det omspurgte Forhold noget nærmere. Ved at sammenholde de for Hømaaret 1868—72 foreliggende statistiske Oplysninger om de nævnte Sager med de i Udskift til Lov om den borgerlige Retspleje § 2 indeholdte Kompetencebestemmelser, er det nemlig muligt tilnærmelsesvis at finde, hvor stor en Del af det samlede Antal borgerlige Domsfager der i det nye System efter Gjen-

*) De øvrige under den borgerlige Retspleje hørende Forretninger vedkomme ikke Landsretten som første Instans.

nemsnittet af de nævnte Aar vilde tilfalde Underretter og Landretter**). Ved de i Overensstemmelse hermed paa nedenstaaende Table optagne Angivelser af de borgerlige Landretsagers Antal maa dog erindres, at der ikke har kunnet tages Hensyn til den Afgang, Lovudkastet om den borgerlige Retspleje aabner Partene til udenfor de almindelige Regler at vedtage Underretsbehandling dels umiddelbart (§ 8) dels middelbart gjennem Vedtagelse af Ekstraproces (§ 2 e), samt at der i det øjgivne Antal Landretsager yderligere vil fragaa et — dog forholdsvis ubetydeligt — Antal Sager angaaende Servituter og partielle Brugsrettigheder (§ 2 c), hvorefter nærmere statistiske Oplysninger faaenes. Paa den anden Side maa det tages i Betragtning, at Antallet af borgerlige Domsager i det Hele vil medtage en ikke ubetydelig Forøgelse efter det nye System dels derved, at endel Retstrætter, der for Tiden stude deres Afgjorelse under den offentlige Skiftebehandling ved Skifteretten som første Instans, ifølge Lovudkastet om den borgerlige Retspleje for Fremtiden skulle udfilles af Skiftet og behandles som selvstændige Domsager, dels fordi Umvildiggjorelsesager efter det nævnte Udskift fra Lovligheden ere henlagte til Domslovene. Disse Forandringer ville medføre en Forøgelse saavel af Landretsagerne som af Underretsagerne Antal. Derifraad der herfra samt fra de øvrige Omstændigheder, som af de ovenfor anførte Grunde maa lades ude af Betragtning, stiller Forholdet efter Gjennemsnittet af de ovennævnte Aar (1866—70 for Strafferetsplejen, 1868—72 for den borgerlige Retsplejes Vedkommende) sig saaledes for de enkelte Landretsafreds:

Landretsafredens Navne.	Den borgerlige Retspleje*).		Strafferetsplejen.	
	Domsager i Højt.	Underretsager	Sager uden Skiftebehandling.	Skiftebehandling.
Den nordjyske Landretsafred	528	5460	1556	4276
Den sydsjyske Landretsafred	160	1386	513	812
Den fynske Landretsafred	173	1049	402	1396
Den nordjyske Landretsafred	215	1520	488	801
Den mellemjyske Landretsafred	149	1094	332	730
Den sydsjyske Landretsafred	316	1963	463	981

III.

Underretter.

Om Underretternes Virkefreds handles i §§ 24—25. Hvad angaar disse Retters Virksomhed i den egentlige Retspleje, henviser § 24 til de i Lovens om den borgerlige Retspleje og Strafferetsplejen givne Bestemmelser. Da den nærmere Begrundelse af den i saa Henseende truffne Ordning som følge heraf er optaget i Motiverne til de tvende Lovudkast om Retsplejen, skal det paa dette Sted kun bringes i Erindring, at den nævnte Side af

*) Til Underretsager er foruden Sager under 400 Kr. og Brevsager ogsaa henregnet alle hidtilværende private Højtssager. Skjendt Lovudkastet om den borgerlige Retspleje ikke har optaget det skilsmættede Brev, vilde nemlig saagodt som alle kendte indværende Tilfælde i Henhold til forstjellige Kompetencebestemmelser i Lovudkastet om Retsplejen disse Underretsager. Men Underretter gjælder dette om det meget store Antal private Højtssager, der gaa ud paa Straf, og som følge heraf falde ind under Strafferetsplejen, og hvad angaar de Tilfælde, som horefter blive tilbage for Højtssagen, vil det i al Fald være en saadan Undtagelse, at de ikke enten som Sager under 400 Kr. eller som Aliminations-sager tilfalde Underretten.

*) Derved er dog — som det allerede fremgaar af ovenstaaende Bemærkninger — saa meget til den Side af den borgerlige Retspleje, med hvilken Underretten kan gøre som første Instans, nemlig de borgerlige Domsager, ikke til de øvrige under den borgerlige Retspleje horende Forretninger som Rødsforretninger og Skifteforretninger m. m., der i første Instans udelukkende tilfalde Underretten.